ePublishing

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
EKT
NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Ενημερωτικό Δελτίο

Τόμ. 28 (2003)

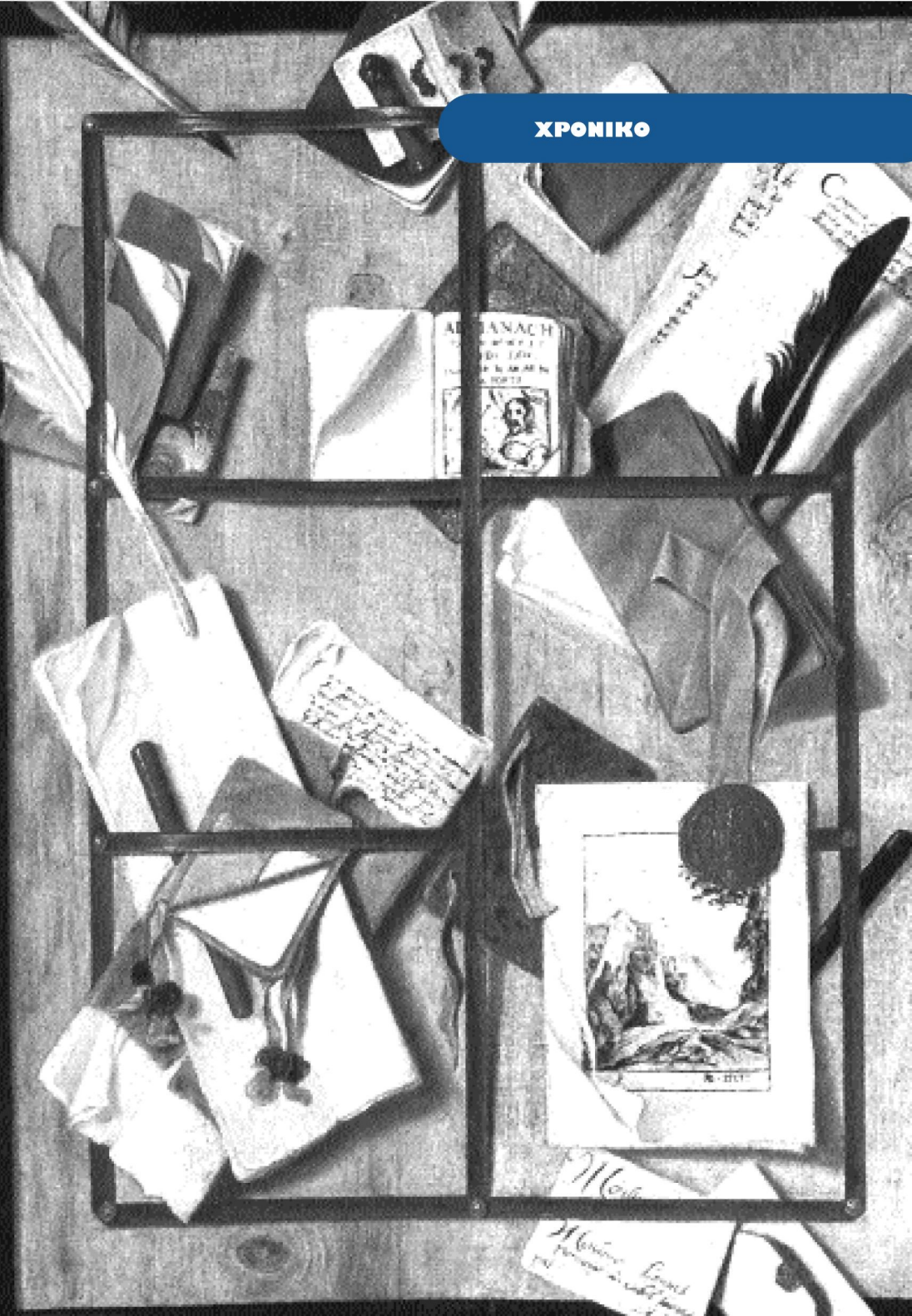
ΧΡΟΝΙΚΟ

doi: 10.12681/news.226

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΧΡΟΝΙΚΟ. (2009). *Ενημερωτικό Δελτίο*, *28*, 85–98. https://doi.org/10.12681/news.226

https://epublishing.ekt.gr | **e-Εκδότης:** ΕΚΤ | **Πρόσβαση:** 29/03/2024 03:03:23

Επιστημονικό Συμπόσιο
Νεοελληνική Επιστολογραφία (16ος-19ος αι.)
Κέντρο Ερεύνης του Μεσαιωνικού και Νέου Ελληνισμού της Ακαδημίας Αθηνών (Ακαδημία Αθηνών, 20-21 Μαρτίου 2003)

Το Κέντρο Ερεύνης του Μεσαιωνικού και Νέου Ελληνισμού οργάνωσε ένα διήμερο Συμπόσιο για τη Νεοελληνική Επιστολογραφία από τον 16ο ώς τον 19ο αιώνα. Αντικείμενο του Συμποσίου ήταν από τη μια μεριά τα τυπολογικά στοιχεία του επιστολικού λόγου, όπως αποτυπώνονται στα Επιστολάρια, και από την άλλη οι προσωπικές αλληλογραφίες. Σκοπός του ήταν να αναδείξει τις δυνατότητες που προσφέρει η επιστολογραφία για τη μελέτη της ιδεολογίας, των κοινωνικών σχέσεων και νοοτροπιών στην περίοδο κυρίως της Τουρκοκρατίας και γενικότερα να συμβάλει στην ανάπτυξη ενός γόνιμου προβληματισμού γύρω από την επιστολογραφία, η οποία, ας σημειωθεί, δεν έχει διερευνηθεί συστηματικά, παρά το πλούσιο υλικό που έχει αποθησαυριστεί και παρά τις σημαντικές αλλά λίγες μελέτες που έχουν γίνει στον τομέα αυτό (Μ. Μανούσακας, Κ. Θ. Δημαράς, Π. Μουλλάς).

Στο Συμπόσιο έγιναν περισσότερες από είκοσι ανακοινώσεις, ενταγμένες σε τέσσερις θεματικές ενότητες: "Επιστολογραφική παράδοση και συλλογές επιστολών", "Από τα χειρόγραφα στα έντυπα Επιστολάρια", "Αλληλογραφία: πρακτικές και ιδεολογία", "Εμπορική αλληλογραφία, διακίνηση των επιστολών".

Το Συμπόσιο χαιρέτισε η ακαδημαϊκός Αγγελική Λαΐου, η οποία έκανε μια συνοπτική αναφορά στη βυζαντινή επιστολογραφία, υπογραμμίζοντας τη σημασία της για την πολιτισμική και κοινωνική ιστορία, ενώ ο Διευθύνων το Κέντρο Ερεύνης του Μεσαιωνικού και Νέου Ελληνισμού Κ. Λάππας ανέπτυξε την προβληματική του Συμποσίου.

Στις ανακοινώσεις της πρώτης ενότητας έγινε μια ανασκόπηση της ελληνικής επιστολογραφικής παράδοσης από την αρχαιότητα ώς το Βυζάντιο (Δ. Σοφιανός) και επισημάνθηκαν κοινοί τόποι στις επιστολές του Ευγένιου Γιαννούλη και στη βυζαντινή επιστολογραφία (Νίκη Παπατριανταφύλλου-Θεοδωρίδη). Επίσης, παρουσιάστηκε αναλυτικά η υπό έκδοση αλληλογραφία του Αναστασίου Γορδίου (Χ. Καρανάσιος), εξετάστηκαν ζητήματα σχετικά με την αλληλογραφία του Αλέξανδρου και του Νικόλαου Μαυροκορδάτου (Δ. Αποστολόπουλος) και διερευνήθηκε ο τρόπος με τον οποίο ένα ιδιωτικό αρχείο αλληλογραφίας του 18ου αιώνα έλαβε τη μορφή Επιστολαρίου (Μάχη Παΐζη-Αποστολοπούλου). Στην ίδια ενότητα υπήρχαν δύο ακόμη ανακοινώσεις, οι οποίες δεν έγιναν αλλά πρόκειται να δημοσιευθούν στα Πρακτικά του Συμποσίου, με θέματα την αλληλογραφία του Μελέτιου Πηγά και του Μάξιμου Μαργούνιου (Ε. Λίτσας) και την αλληλογραφία των Μεγάλων Διερμηνέων της Πύλης με τους πατριάρχες Ιεροσολύμων στον 17ο και 18ο αιώνα (Πηνελόπη Στάθη).

Από τις προσωπικές αλληλογραφίες, οι ανακοινώσεις της δεύτερης ενότητας μας μετέφεραν στον χώρο των Επιστολαρίων, τα οποία μετά από μια μακρά περίοδο χειρόγραφης κυκλοφορίας περνούν από τον 17ο και κυρίως τον 18ο αιώνα σε έντυπη μορφή. Στις σχετικές ανακοινώσεις μελετήθηκε η σχέση επιστολογραφίας και ρητορικής σε

ένα Επιστολάριο του 17ου αιώνα που έμεινε ανέκδοτο ώς τις μέρες μας, τον Γραμματοφόρο του Φραγκίσκου Σκούφου (Μ. Λασιθιωτάκης)· αναζητήθηκαν τα πρότυπα των Επιστολικών Τύπων του Θεόφιλου Κορυδαλέα (Μάρθα Καρποζήλου) και παρουσιάστηκαν αντιπροσωπευτικά δείγματα της έντυπης επιστολικής παραγωγής του 18ου και 19ου αιώνα: τα Επιστολάρια της Βενετίας, τα οποία εκδίδονται και επανεκδίδονται επί πολλές δεκαετίες από τα τυπογραφεία των Γλυκήδων και του Θεοδοσίου, καλύπτοντας τις ανάγκες του μεγάλου αναγνωστικού κοινού (Τρ. Σκλαβενίτης), το νεωτερικό Επιστολάριο του Δημητρίου Δάρβαρη, που εκδόθηκε στη Βιέννη το 1808 (Μαρία Στασινοπούλου), και το μεταγενέστερο Επιστολάριο του Γρηγορίου Παλαιολόγου (1843), το οποίο σηματοδοτεί μαζί με άλλα σχετικά έργα το πέρασμα από την προεπαναστατική στη μετεπαναστατική περίοδο (Γ. Παπαθεοδώρου). Η προβληματική των ανακοινώσεων ήταν γόνιμη και αποκαλυπτική του εύρους των θεμάτων που ανοίγουν τα Επιστολάρια για την ιστορική και φιλολογική έρευνα. Μεταξύ άλλων διερευνήθηκαν ζητήματα σχετικά με τις εκδόσεις, τις πηγές και το αναγνωστικό κοινό των Επιστολαρίων, την τυπολογία των επιστολικών υποδειγμάτων, την ιδεολογία και τις κοινωνικές αναφορές τους.

Στην ιδεολογία και τις πρακτικές της επιστολογραφίας, αλλά με επίκεντρο τις προσωπικές αλληλογραφίες, εστιάστηκαν οι ανακοινώσεις της επόμενης ενότητας. Τα θέματα που εξετάστηκαν ήταν η συμβολή της αλληλογραφίας στη διαμόρφωση της δημόσιας σφαίρας στην Ελλάδα στις αρχές του 19ου αιώνα (Νάσια Γιακωβάκη), τα όρια ανάμεσα στο ιδιωτικό και το δημόσιο με βάση το παράδειγμα της αλληλογραφίας του Κοραή (Εμμ. Φραγκίσκος), οι ιδεολογικές συνιστώσες και οι κοινωνικές ιεραρχίες στην αλληλογραφία του Κωνσταντίνου Οικονόμου (Κ. Λάππας), οι θρησκειολογικές απόψεις του Θεόφιλου Καΐρη, όπως αποτυπώνονται στην αλληλογραφία του (Δ. Πολέμης). Παράλληλα, διερευνήθηκαν μορφές της αλληλογραφίας με τις δημόσιες αρχές. Ο Β. Παναγιωτόπουλος αναφέρθηκε στην ελληνική αλληλογραφία του Αλή πασά, ενώ ο Σπ. Ασδραχάς, αξιοποιώντας μια σειρά επιστολών προς τις δημόσιες αρχές της Λευκάδας και της Πρέβεζας στα τέλη του 18ου και τις αρχές του 19ου αιώνα, ανέλυσε τα δομικά και αφηγηματικά στοιχεία του επιστολικού λόγου των διωκτών και των διωκομένων (κλεφτών).

Στην τέταρτη ενότητα διερευνήθηκε, μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα, η μορφολογία των εμπορικών επιστολών στον 18ο και 19ο αιώνα και το πρόβλημα της σχέσης τους με τα αντίστοιχα υποδείγματα των Επιστολαρίων (Ευτυχία Λιάτα), η συχνότητα της εμπορικής αλληλογραφίας και η σημασία της για τη μελέτη των προσωπικών, επαγγελματικών και κοινωνικών σχέσεων των εμπόρων και της νοοτροπίας τους (Β. Κρεμμυδάς), η χρησιμότητα των επιστολών για την προσέγγιση και ερμηνεία των αντιλήψεων και των παραστάσεων της εμπορικής ελίτ (Α. Μανδυλαρά). Στο πλαίσιο της ίδιας ενότητας η Βασιλική Μπόμπου-Σταμάτη παρουσίασε σε παρέμβασή της την εμπορική αλληλογραφία του οίκου Παναγή Τσιτσέλη (18ος-19ος αι.). Τέλος, η Ελένη Αγγελομάτη-Τσουγκαράκη φώτισε με την ανακοίνωσή της το πολύ ενδιαφέρον θέμα της διακίνησης των επιστολών από τον 17ο αιώνα ώς το 1821.

Το Συμπόσιο ολοκληρώθηκε με μια εμπεριστατωμένη ανασκόπηση των εργασιών του διημέρου και με γόνιμες παρατηρήσεις και προτάσεις, που έκανε ο Π. Μουλλάς,

στον οποίο οφείλουμε εξάλλου και το σημαντικότερο έργο των τελευταίων ετών για τη νεοελληνική επιστολογραφία (*Ο Λόγος της απουσίας*), που άνοιξε πραγματικά νέους δρόμους στην προσέγγιση της επιστολογραφίας.

Μέσα από το Συμπόσιο η νεοελληνική επιστολογραφία βγήκε διπλά κερδισμένη, πρώτον γιατί διερευνήθηκαν με συστηματικό τρόπο ζητήματα για τα οποία οι γνώσεις μας ήταν ώς τώρα περιορισμένες, και δεύτερον γιατί αναδείχθηκαν ελλείψεις και κενά που επιβάλλουν περαιτέρω έρευνα και μελέτη, πράγμα που ήταν άλλωστε και μέσα στη λογική του Συμποσίου: να ανοίξει και όχι να κλείσει το θέμα.

Ας προστεθεί ότι με την ευκαιρία του Συμποσίου, το Κέντρο Ερεύνης του Μεσαιωνικού και Νέου Ελληνισμού ανατύπωσε το Επιστολάριον του Σπυρίδωνος Μήλια, που τυπώθηκε για πρώτη φορά στη Βενετία το 1757.

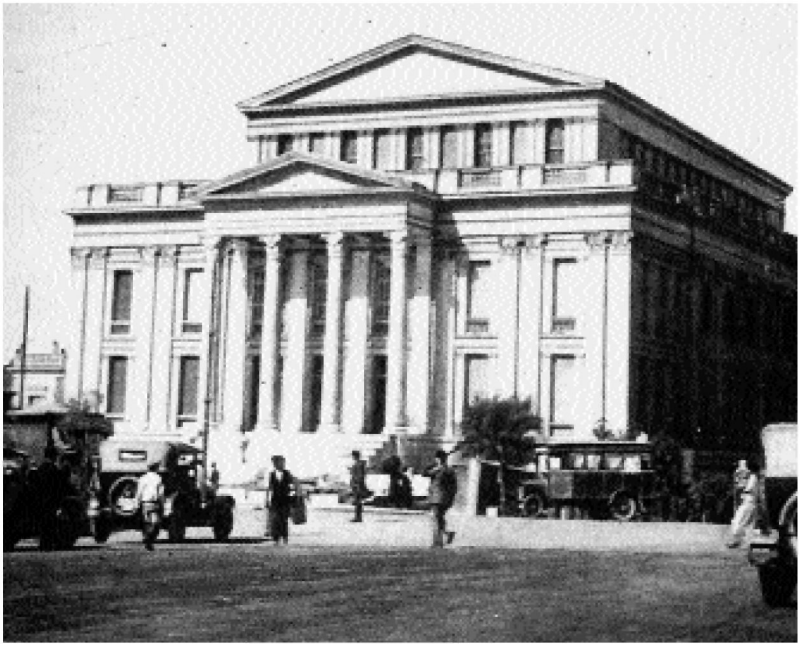
Κώστας Λάππας

Επιστημονική Συνάντηση
Δημοτικό Θέατρο Πειραιά: Η ιστορική του διαδρομή, η αποκατάσταση και η λειτουργία του στον 21ο αιώνα
(Πανεπιστήμιο Πειραιώς, 13 Απριλίου 2003)

Με την παρουσία του Δημάρχου Πειραιώς κ. Χρήστου Αγραπίδη, ο οποίος και παρακολούθησε με προσοχή τις εργασίες της Συνάντησης, καθώς και εκπροσώπων του Δημοτικού Συμβουλίου, πραγματοποιήθηκε, στις 13 Απριλίου 2003 στην Αίθουσα Τελετών του Πανεπιστημίου Πειραιώς, Επιστημονική Συνάντηση αφιερωμένη στο μνημειακό κτίριο του Δημοτικού Θεάτρου της πόλης, που θεωρείται ένα από τα πλέον σημαντικά στο είδος του οικοδομήματα της Νεώτερης Ελλάδας.

Χαιρετισμούς απηύθυναν η φιλόλογος – θεατρολόγος κυρία Αικατερίνη Μπρεντάνου, από τους εμπνευστές και διοργανωτές της Συνάντησης, η ηθοποιός Ασπασία Παπαθανασίου και ο Μάριος Πλωρίτης. Οι επιστημονικές εργασίες αναπτύχθηκαν γύρω από τρεις βασικούς άξονες. Στον πρώτο με γενικό θέμα "Πειραιάς – Ιστορία και Πολιτισμός" παρουσίασαν ανακοινώσεις ο αρχαιολόγος Γιώργος Στάινχαουερ (Διευθυντής Γ΄ Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων): "Οι αρχαιότητες στα θεμέλια του Δημοτικού Θεάτρου Πειραιά", ο ιστορικός Βάσιας Τσοκόπουλος: "Το Δημοτικό θέατρο Πειραιά ως σύμβολο της πόλης", ο αρχιτέκτων Νίκος Ντόριζας: "Τα Κτίρια του Πειραιά κατά τον 19ο αιώνα", η υπογράφουσα με θέμα: "Θεατρικός χώρος και αστική κοινωνία στον 19ο αιώνα", η Αικατερίνη Μπρεντάνου (υποψ. Διδάκτωρ στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών): "Από την Μάντρα της Τερψιθέας 'εις τας Μαρμαροτεύκτους Αιθούσας' του Δημοτικού Θεάτρου Πειραιά" και η Χρυσόθεμις Σταματοπούλου – Βασιλάκου (Επίκ. Καθηγήτρια του ΤΘΣ): "Ο Ροντήρης στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά".

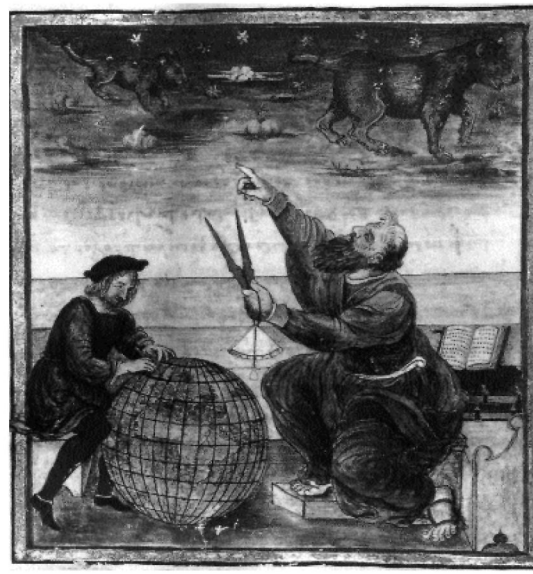
Στη δεύτερη ενότητα με θέμα "Δημοτικό Θέατρο Πειραιά – Αρχιτεκτονική και Μνη-

μείο" παρουσίασαν εισηγήσεις μεταξύ άλλων ο αρχιτέκτων Μιχάλης Δωρής: "Σύντομο Ιστορικό των Μελετών Αποκατάστασης και Αξιοποίησης του Δημοτικού Θεάτρου Πειραιά", η αρχιτέκτων Ελένη Φεσσά-Εμμανουήλ (Αναπλ. Καθηγήτρια του ΤΘΣ): "'Δημοτικόν Θέατρον Πειραιώς': Το σημαντικότερο θεατρικό Αρχιτεκτόνημα της Νεώτερης Ελλάδας", ο αρχιτέκτων - πολεοδόμος Νίκος Μπελαβίλας: "Χωροθέτηση του Δημοτικού θεάτρου στην Πόλη του Πειραιά" και ο αρχιτέκτων, σύμβουλος ακουστικής Θόδωρος Τιμαγένης: "Η Αρχιτεκτονική και η Ακουστική του Δημοτικού Θεάτρου Πειραιά: Παρόν και Μέλλον".

Στην τρίτη και τελευταία ενότητα με θέμα "Αποκατάσταση και λειτουργία δημοτικών θεάτρων στον 21ο αιώνα. Ευρωπαϊκή και ελληνική εμπειρία" μίλησαν μεταξύ άλλων ο αρχιτέκτων Josep Angel Cabré για το Gran Teatre del Liceu της Βαρκελόνης, ο μουσικοσυνθέτης Γιώργος Κουρουπός (Καλλιτεχνικός Διευθυντής της Ορχήστρας των Χρωμάτων): "Ένα Όραμα για το Δημοτικό Θέατρο του Πειραιά" και ο εκπαιδευτικός – σκηνοθέτης Τάκης Τζαμαργιάς: "Το θέατρο ζωντανεύει στην Πόλη μας". Ο ιστορικός τέχνης Νίκος Αξαρλής έκλεισε τις εργασίες με τα συμπεράσματα της Συνάντησης.

Άννα Ταμπάκη

Συμπόσιο
Ptolemy's Geography in the Renaissance
(Λονδίνο, The Warburg Institute, 27-28 Ιουνίου 2003)

Η υποδοχή της Γεωγραφίας του Πτολεμαίου στην αναγεννησιακή Ευρώπη, η επίδραση του έργου στη διαμόρφωση της νεωτερικής πρόσληψης του χώρου και, γενικότερα, της αναγεννησιακής κοσμοαντίληψης αποτελεί ένα από τα κεντρικά ζητήματα της νεώτερης διανοητικής ιστορίας. Με πρωτοβουλία του Zur Shalev (Princeton University, Institute for Historical Research) και του Charles Burnett (Warburg Institute), διοργανώθηκε στο Warburg Institute διήμερο επιστημονικό συμπόσιο που επικεντρώθηκε στην ποικιλία των χρήσεων και των εφαρμογών που ενέπνευσε η *Γεωγραφική Υφήγηση* του Κλαύδιου Πτολεμαίου κατά τον 15ο και 16ο αιώνα. Το συμπόσιο πραγματοποιήθηκε με την υποστήριξη της Βρετανικής Ακαδημίας και της Βρετανικής Βιβλιοθήκης και συγκέντρωσε 13 παρεμβάσεις ερευνητών από την Ευρώπη, τις ΗΠΑ και τον Καναδά καθώς και ένα ευρύ όσο και ενεργό ακροατήριο.

Πρώτη εισήγηση, εκείνη του Alexander Jones (University of Toronto), ελληνιστή και εκδότη της *Γεωγραφικής Υφήγησης*. Ο εισηγητής περιέγραψε τη δομή του έργου και τα μαθηματικά ζητήματα που θέτουν τα θεωρητικά κεφάλαια της συγγραφής. Ακολούθησε η εισήγηση του Dario Tessicini (CNR Fellow, Warburg Institute), με θέμα τα ζητούμενα της γεωγραφίας και της κοσμογραφίας στην αυγή του 16ου αιώνα με ιδιαίτερη έμφαση στις απόψεις του Regiomontanus και του Gerolamo Ruscelli.

Στη συνέχεια, ο Alessandro Scafi (Warburg Institute), διερεύνησε τις επιδράσεις του

πτολεμαϊκού συστήματος στις ποικίλες αναγεννησιακές χαρτογραφήσεις του Παραδείσου σε μια προσπάθεια διερεύνησης του συνδυασμού των ιερών και κλασικών παραδόσεων της κοσμολογίας του 16ου αιώνα. Η Lesley Cormack (University of Alberta) παρουσίασε το ενδιαφέρον ζήτημα των χρήσεων της Γεωγραφίας στο πλαίσιο της αναγεννησιακής πανεπιστημιακής διδασκαλίας και ο Benjamin Weiss (Burndy Library, MIT) εξέθεσε τα πορίσματα των ερευνών του γύρω από την παρουσία της Γεωγραφίας σε ιδιωτικές συλλογές βιβλίων του 16ου αιώνα.

Η επίδραση της μαθηματικής μεθοδολογίας της Γεωγραφίας στον "ψηφιακό" χάρτη της Ρώμης του Leon Battista Alberti ήταν το αντικείμενο της παρέμβασης του Mario Carpo (Canadian Center for Architecture), ενώ ο Angelo Cattaneo (EUI, Florence) ανέλυσε το ακανθώδες ζήτημα των σχέσεων των πτολεμαϊκών προβολών με τα προοπτικά συστήματα της αναγεννησιακής ζωγραφικής.

Η Francesca Fiorani (University of Virginia) μελέτησε την επίδραση της συγκρότησης του χώρου που προτείνει η Γεωγραφία στον αναγεννησιακό εγκυκλοπαιδισμό ενώ ο υπογράφων παρουσίασε τις αρχαιογνωστικές χρήσεις του υλικού της Γεωγραφίας, ιδίως των τοπωνυμικών της καταστάσεων, κατά τον 15ο και τον 16ο αιώνα. Σε συναφές πλαίσιο κινήθηκε η παρέμβαση του Daniel Brownstein, ανεξάρτητου ερευνητή, ο οποίος παρουσίασε τις σχέσεις του κοσμικού συστήματος που προτείνει η Γεωγραφία με εκείνα των αναγεννησιακών χρονικών.

Στους όρους της διάχυσης της πτολεμαϊκής μεθοδολογίας επικεντρώθηκαν οι παρεμβάσεις του Alfred Hiatt (University of Leeds) και της Margaret Small (St Edmund Hall, Oxford). Ο πρώτος διερεύνησε τις μορφωτικές και πολιτικές προϋποθέσεις τής εμπλουτισμένης με νέους χάρτες, έκδοσης της Γεωγραφίας (Στρασβούργο 1513), ενώ η δεύτερη παρουσίασε τη διπλή επίδραση του Πτολεμαίου και του Στράβωνα στην Κοσμογραφία του Sebastian Münster (1545). Τέλος, ο Darin Hayton (University of Notre Dame) παρουσίασε την ανάδυση της αστρολογικής γεωγραφίας στην Γερμανία δίνοντας έμφαση στις αποκλίσεις της από την πολεμαϊκή μαθηματική μεθοδολογία.

Η σύνθεση των διεπιστημονικών ιστορικών προσεγγίσεων του Συμποσίου πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια των συζητήσεων, υπό την προεδρία ιστορικών της Αναγεννησιακής παιδείας, του William Ryan (Warburg Institute) και του Walter Melion (Johns Hopkins University) και ιστορικών της χαρτογραφίας, του Peter Barber (British Library) και της Catherine Delano Smith (Institute for Historical Research, Imago Mundi). Ιδιαίτερου ενδιαφέροντος ήταν το εργαστήριο που πραγματοποιήθηκε στην British Library, με συντονιστές τους Peter Barber και Zur Shalev. Τα μέλη του συμποσίου είχαν εκεί την ευκαιρία να εξετάσουν σπάνιο πρωτότυπο υλικό που σχετίζονταν με τις έρευνές τους γύρω από την υποδοχή της Γεωγραφίας του Πτολεμαίου και να ανταλλάξουν κρίσεις και υποθέσεις εργασίας.

Οι εργασίες του συμποσίου πραγματοποιήθηκαν μέσα σε μια θερμή και γόνιμη ατμόσφαιρα και, κατά γενική εκτίμηση, προώθησαν τη σχετική προβληματική. Το Warburg Institute εξέφρασε την επιθυμία να εκδώσει τα πρακτικά της συνάντησης.

Γιώργος Τόλιας

Συνέδριο

V Congresso de Historia de los Conceptos

Instituto Universitario de Historia Social Valentin de Foronda

(Vitoria-Gasteiz / Bilbao, 30 Ιουνίου - 2 Ιουλίου 2003)

Η τελευταία συνάντηση του διεθνούς διεπιστημονικού δικτύου για την ιστορία των κοινωνικών και πολιτικών εννοιών (History of Political and Social Concepts Group) πραγματοποιήθηκε στη βόρεια Ισπανία στη χώρα των Βάσκων. Τη διοργάνωση ανέλαβε η ισπανική ομάδα στην οποία συμμετέχουν οι Javier Fernandez Sebastian, Juan Francisco Fuentes, Santos Julia, Pedro Ruiz Torres, Javier Ugarte, Gonzalo Capellan de Miguel. Περιέλαβε έξι θεματικούς κύκλους. Στον πρώτο κύκλο τέθηκαν ορισμένα μεθοδολογικά ζητήματα που αφορούν την ιστορία των εννοιών, μεταξύ των οποίων οι καταβολές και οι σχέσεις της με την Begriffsgeschichte (Patricia Spinborg / Sidney, Elias Palti / Buenos Aires) και ο τρόπος συγκριτικής διερεύνησης ορισμένων βασικών εννοιών ή θεμάτων, π.χ. του φιλελευθερισμού (Jörn Leonhard / Oxford, "From European Liberalism to the Languages of Liberalisms: the Semantics of Liberalism in European Comparison"), του κράτους (Jean-Frederic Schaub / EHESS, Claudio Sergio Ingerlflom / University College - CNRS, "Usages historiographiques et histoire du concept d'État"). Παρουσιάστηκαν επίσης εθνικές περιπτώσεις ερευνών στην ιστορία των εννοιών, κυρίως η ισπανική (José Luis Villacanas / Murcia).

Στους επόμενους θεματικούς κύκλους προσεγγίστηκαν τέσσερις βασικές έννοιες, public opinion, people, citizenship, intellectual, στην ιστορικότητά τους όπως προκύπτει από τις επιμέρους εθνικές περιπτώσεις. Για να αναφερθούμε σε κάποιες από τις ανακοινώσεις, ο Javier Fernandez Sebastian και ο Gonzalo Capellan de Miguel (Pais Vasco) μίλησαν διαδοχικά για την "κοινή γνώμη" στα ισπανικά, στα 1750-1850 και 1860-1910, η Annick Lemperière (Poitiers) στο Μεξικό στο α΄ μισό του 19ου αι., η Laurence Kaufmann (Harvard) στη Γαλλία του 18ου αι. Η πολυσημία της έννοιας "λαός" (φυλή, έθνος, προλεταριάτο) διερευνήθηκε στα ισπανικά στη διαχρονία 1808-1939 από τον José Alvarez Junco (Μαδρίτη), ο Juan Francisco Fuentes (Μαδρίτη) αποδύθηκε σε μια συγκριτική έρευνα της έννοιας, όπως διαμορφώθηκε κατά τις επαναστάσεις του 19ου αι. στην Ισπανία και τη Γαλλία. Ανατρέχοντας σε παλαιότερες εποχές, οι Marco Penzi (EHESS) και José Javier Ruiz Ibanez (Murcia) ανίχνευσαν χρήσεις της έννοιας "λαός" από τη γαλλική καθολική λίγκα στα 1580-1610. Η έννοια "citizenship" εξετάστηκε στη σύγχρονη Ισπανία (Manuel Pérez Ledesma / Μαδρίτη, "Ciudadania y clase social en la Espana Contemporanea"), στη Γαλλία του 18ου αι. (Raymonde Monnier / CNRS, Λυών, "La notion de citoyen en France des Lumières à la Revolution: définitions, normes, usages"), στις Κάτω Χώρες στη διαχρονική της εξέλιξη (Karin Tilmans / Άμστερνταμ, "The Concept of Citizenship in the Netherlands from the Early Middle Ages till the 21st Century"), και στα τέλη του 16ου αι. συγκριτικά με τα λατινικά (Pim den Boer / Άμστερνταμ, "Une comparaison: la Vie Politique de Simon Stevjn et Juste Lips. Concepts en néo-latin et en langue vernaculaire à la fin du XVIe siècle"). Η έννοια του "διανοούμενου" (intellectual) προσεγγίστηκε κυρίως στα ισπανικά (Ισπανία και Λατινική Αμερική) κατά τον 20ό αιώνα.

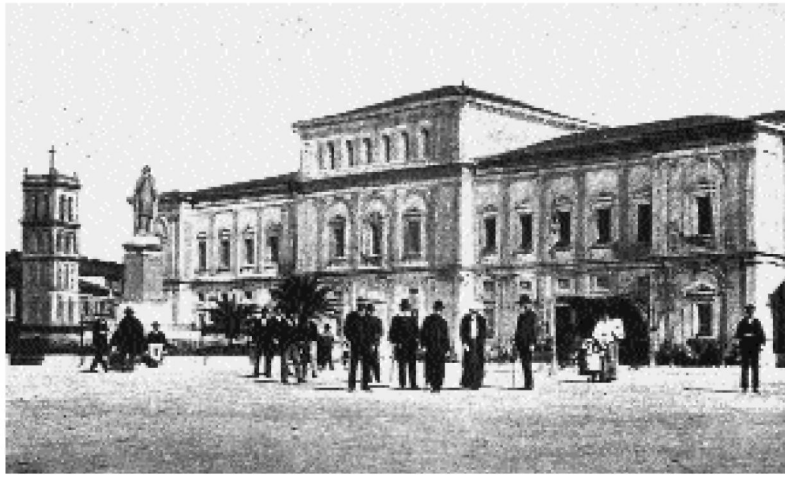
Στη στρογγυλή Τράπεζα και στην καταληκτήρια συνεδρίαση στην οποία συμμετείχαν οι Melvin Richter (Νέα Υόρκη), Kari Palonen (Jyväskylä), Javier Fernandez Sebastian και Gonzalo Capellan de Miguel έγινε επισκόπηση των πεπραγμένων του δικτύου από την ίδρυσή του το 1998 και διατυπώθηκαν ορισμένοι προβληματισμοί σχετικά με την ιστορία των εννοιών στην πραγμάτωσή της, τους στόχους των ερευνών και την ποιότητα των αποτελεσμάτων. Συγκρατούμε τις παρατηρήσεις του Melvin Richter αναφορικά με το ότι πρόκειται για ιστορική έρευνα, η οποία δεν αναιρεί αλλά συμπληρώνει άλλες έρευνες εφαρμόζοντας διαφορετικές μεθόδους ανάλυσης των κειμένων, εμμένοντας στις έννοιες της "συνέχειας" και της "αλλαγής", δηλαδή στην ιστορικότητα των εννοιών, και του Pim den Boer σχετικά με την ανάληψη συγκριτικών ερευνών ανάμεσα στις εθνικές περιπτώσεις. Η πρόταση εξάλλου για ένα ευρωπαϊκό λεξικό κοινωνικο-πολιτικών εννοιών έχει ήδη διατυπωθεί από τον Lucian Hölscher (Bochum).

Αλεξάνδρα Σφοίνη

Διήμερο Λόγου
Το Επτανησιακό θέατρο 18ου - 19ου αιώνα
Γιορτές Λόγου και Τέχνης, 48η περίοδος
(Λευκάδα, 7-8 Αυγούστου 2003)

Την ιδιόμορφη υφή του επτανησιακού θεάτρου, μπολιασμένο από την κρητική παράδοση, με έντονες τις ιταλικές επιδράσεις, με εμφανή, αν και λιγότερο επεξεργασμένη από την παλαιότερη έρευνα, τα σημεία μετατόπισής του προς τον κόσμο των ιδεών του Διαφωτισμού καθώς και τα μορφολογικά και αισθητικά αιτήματα των νέων καιρών, κλήθηκε να προσεγγίσει το Διήμερο Λόγου με θέμα το επτανησιακό θέατρο κατά τον 18ο και 19ο αιώνα.

Το πρόγραμμα των εργασιών διαρθρώθηκε σε δύο συνεδρίες και ένα καταληκτήριο Στρογγυλό Τραπέζι. Η εναρκτήρια και τρόπον τινα εισαγωγική στο όλο ζήτημα ομιλία ήταν του ομότιμου καθηγητή Δημήτρη Σπάθη: "Το Επτανησιακό θέατρο και η θέση του στην ιστορία της Νεοελληνικής σκηνής". Ακολούθησαν οι: Γιώργος Πεφάνης (Λέκτωρ, ΤΘΣ, Παν/μιο Αθηνών): "Από το λαϊκό στο σκηνικό παραμύθι. Η περίπτωση της *Ευγένας* του Μοντσελέζε", Ζήσιμος Συνοδινός (Ιστορικός - Αρχειονόμος - Βιβλιογράφος): "Η σάτιρα στο επτανησιακό θέατρο. Οι περιπτώσεις του *Χάση* και της *Κακάβας*", Άννα Ταμπάκη (Αναπλ. Καθηγ. ΤΘΣ, Παν/μιο Αθηνών - ΚΝΕ/ΕΙΕ): "Επαναπροσεγγίζοντας τις δραματουργικές αντιλήψεις του Ιωάννη Ζαμπέλιου", Κώστας Φωτεινός (Φιλόλογος - Συγγραφέας): "Οι τραγωδίες του Ι. Ζαμπέλιου" και Αύρα Ξεπαπαδάκου (υποψ. διδ. ΤΘΣ): "Το πολυπαθές μελόδραμα *Μαραθών - Σαλαμίς* του Παύλου Καρρέρ". Το πέρασμα από τον γενικό προβληματισμό, αναφορικά με προβλήματα περιοδολόγησης / ορισμού του επτανησιακού θεάτρου, όπου διατυπώθηκαν ερευνητικά desiderata και σκέψεις για την ενδεχόμενη κατασκευή νέ-

ων κατηγοριών, σε μελέτες περιπτώσεων, ακολούθησε μια χρονολογική διαδοχή: εφαρμογή νεωτερικών φιλολογικών μεθόδων ανάλυσης σε ένα κείμενο με παραμυθιακό πυρήνα, όπως η *Ευγένα*, αξιολόγηση και προσδιορισμός του σατιρικού επτανησιακού στοιχείου, ιδεολογική και αισθητική ανάλυση του είδους της "νεοκλασικιστικής τραγωδίας" και της μετατόπισής της προς το "εθνικό" και "ιστορικό δράμα", στάθμιση, τέλος, των παραγόντων πρόσληψης ή απόρριψης ενός έργου, όπως έχουμε στην περίπτωση του *Μαραθών - Σαλαμίς*.

Η δεύτερη συνεδρία έθεσε έναν άλλο κύκλο ερωτημάτων: Πλάτων Μαυρομούστακος (Αναπλ. Καθηγ., ΤΘΣ): "Το θέατρο San Giacomo της Κέρκυρας, 18ος-19ος αιώνας", Κωνστάντζα Γεωργακάκη (Λέκτωρ, ΤΘΣ): "Το Επτανησιακό θέατρο του 18ου αιώνα και η μεταπολεμική Αθηναϊκή κριτική", Βαρβάρα Γεωργοπούλου (υποψ. διδ. ΤΘΣ): "Δύο Γυναικείες μορφές του Επτανησιακού θεάτρου: Ζερβού-Ιακωβάτου και Παρασκευοπούλου Ευαγγελία" και Κυριακή Πετράκου (Επίκ. Καθηγ. ΤΘΣ): "Το θέατρο του Σικελιανού και η πολιτική". Ξεκινώντας από την κοινωνική διάσταση της σκηνικής πρακτικής, τη λειτουργία του θεάτρου του San Giacomo ως πτυχή και αντικαθρέπτισμα της κοινωνικής ιστορίας της εποχής, περάσαμε στην ανακάλυψη του επτανησιακού θεάτρου, μεσούντος του 20ού αιώνα, και τις αμφίρροπες στάσεις της κριτικής ως προς την καθαυτή αξία των κειμένων μα και τις σκηνοθετικές λύσεις που δόθηκαν. Ακολούθησε μια διερεύνηση της γυναικείας δραστηριότητας στον χώρο του θεάτρου, αφενός μεν της συγγραφικής απόπειρας και αφετέρου της υποκριτικής. Η συνεδρία ολοκληρώθηκε με αναφορά στα θεατρικά έργα του Άγγελου Σικελιανού, τα οποία συνομιλώντας με την ιστορία, θέτουν επιτακτικά επικαιρικά πολιτικά μηνύματα: *Σίβυλλα, Ο Δαίδαλος στην Κρήτη, Ο Χριστός στη Ρώμη, Ο θάνατος του Διγενή*.

Το καταληκτήριο Στρογγυλό Τραπέζι, ευτύχησε να ξεπεράσει τις αδράνειες που συνήθως ελλοχεύουν στο κοινό, προσφέροντας έναυσμα σε πυκνή και ουσιαστική συζήτη-

ση μεταξύ των συνέδρων και των παρισταμένων. Πολλά και επιτυχή ειπώθηκαν κυρίως γύρω από τον τρόπο που αντιμετωπίζουμε το επτανησιακό θέατρο ως ενότητα, τα μορφολογικά χαρακτηριστικά και τα όριά του.

Άννα Ταμπάκη

Ημερίδα

Γαβριήλ Σεβήρος, μητροπολίτης Φιλαδελφείας στη Βενετία, και η εποχή του

Ελληνικό Ινστιτούτο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών Βενετίας (Βενετία, 26 Σεπτεμβρίου 2003)

Την Παρασκευή 26 Σεπτεμβρίου 2003 το Ελληνικό Ινστιτούτο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών της Βενετίας οργάνωσε και αφιέρωσε στη μνήμη του Μανούσου Μανούσακα επιστημονική ημερίδα με θέμα: *Γαβριήλ Σεβήρος, μητροπολίτης Φιλαδελφείας στη Βενετία, και η εποχή του*. Στη συνάντηση αυτή έλαβαν μέρος Ιταλοί και Έλληνες ιστορικοί οι οποίοι παρουσίασαν στη γαλλική και ιταλική γλώσσα οκτώ ανακοινώσεις γύρω από τη ζωή και τη δράση του Γαβριήλ Σεβήρου (1539-1616) ως μητροπολίτη Φιλαδελφείας (Βενετίας), σε συνάφεια με το πολιτικό και εκκλησιαστικό κλίμα της εποχής του.

Το ζήτημα της ζωής και της πολιτείας του Σεβήρου παρουσιάζει έκδηλο ενδιαφέρον αφού ο πρώτος μητροπολίτης Φιλαδελφείας στη Βενετία, κινούμενος αρχικά μεταξύ Ανατολής και Δύσης και επιλέγοντας τελικά ως πεδίο της δράσης του τη Βενετία, ενεπλάκη σε σοβαρά προβλήματα της εποχής που είχαν άμεση σχέση με τις οξείες διαμάχες μεταξύ της Καθολικής εκκλησίας και των μεταρρυθμιστών, ενώ και οι δογματικές του έριδες με τον Μάξιμο Μαργούνιο που τερματίστηκαν με την παρέμβαση των πατριαρχών Ιερεμία Β΄ και Μελετίου Πηγά αλλά και η φυλάκισή του από τις βενετικές αρχές για συμμετοχή σε στάση, σηματοδοτούν περαιτέρω την έντονη δραστηριότητά του.

Αυτές λοιπόν τις πτυχές της τόσο περίπλοκης προσωπικότητας του Γαβριήλ Σεβήρου σε συνδυασμό με τις πολιτικο-εκκλησιαστικές αντιπαραθέσεις της εποχής φωτίζουν οι ανακοινώσεις που παρουσιάστηκαν στην Ημερίδα, οι οποίες ήταν οι παρακάτω με τη σειρά που εκφωνήθηκαν:

Enrico Morini: *Vescovo ortodosso in terra latina. Profilo istituzionale di Gabriele Seviros nell'intreccio di relazioni tra Constantinopoli, Venezia e Roma*, Machi-Païsi-Apostolopoulou: *Les ovailles à l'Est et le pasteur à l'Ouest. Gabriel Seviros et Philadelphie en Asie Mineure*, Vittorio Frajese: *Gabriel Seviros e la politica veneziana delle minoranze negli anni di Paolo Sarpi*, Giorgio Fedalto: *Il patriarca Jeremia II Tranos, l'arcivescovo Gabriele Severo e la questione del calendario*, Stathis Birtachas: *Tendenze filoprotestanti a Venezia nell'età di Gabriele Severo*, Dimitris Apostolopoulos: "*Discuter sur le sexe des anges*" *Une lettre patriarcale adressée à Gabriel Seviros et à Maxime Margounios*, Kostas Tsiknakis: *Gabreile Seviros a Creta negli anni 1586-1587*, Chryssa Maltezou: *Gavriil Seviros imprigionato dai veneziani per calunnia di ribellione*.

Κατά τη διάρκεια της Ημερίδας για τον Γαβριήλ Σεβήρο (Βενετία, 26 Σεπτεμβρίου

2003) ο ερευνητής του ΚΝΕ Παναγιώτης Μιχαηλάρης παρουσίασε το βιβλίο της Margherita Losacco, *Antonio Catiforo e Giovanni Veludo, interpreti di Fozio*, Bari ed. Dedalo, 2002. Η Margherita Losacco, καθηγήτρια στο πανεπιστήμιο του Bari, ανήκει στον κύκλο μελετητών που έχοντας επικεφαλής τον καθηγητή Luciano Canfora παρουσιάζουν σημαντικό έργο έχοντας ως επίκεντρο τη μελέτη της αρχαίας και βυζαντινής Γραμματείας.

Ωστόσο το βιβλίο της Margherita Losacco, έχει ως αντικείμενο την τύχη του έργου του βυζαντινού πατριάρχη Φώτιου και κυρίως της *Βιβλιοθήκης* του (*Μυριόβιβλος*) στα νεότερα χρόνια (18ος και 19ος αιώνας). Με άλλα λόγια η κ. Losacco αναζητεί τους λόγους και την τύχη των μεταφραστικών προσπαθειών του Αντώνιου Κατήφορου πρώτα και του Ιωάννη Βελούδου έπειτα, όπως αυτές οργανώθηκαν και πραγματοποιήθηκαν στο πολιτιστικό κλίμα της Βενετίας και σε συνάφεια με το μεγάλο ενδιαφέρον που η δυτική λογιοσύνη έδειξε και δείχνει ακόμα για το έργο του Φώτιου.

Η εργασία λοιπόν της κ. Losacco αφού παρουσιάσει και ερμηνεύσει το ενδιαφέρον αυτό, ασχολείται συστηματικά με θέματα που σχετίζονται με τη δράση των Ελλήνων λογίων της Βενετίας, του Αντώνιου Κατήφορου και του Ιωάννη Βελούδου εν προκειμένω, και τους λόγους που ώθησαν τους λογίους αυτούς να καταπιαστούν με τη μετάφραση της *Βιβλιοθήκης* του Φώτιου στα λατινικά ο πρώτος, στην ιταλική γλώσσα ο δεύτερος. Η εργασία της κ. Losacco δεν περιορίζεται μόνο στην ανακάλυψη των σχετικών ανέκδοτων εργασιών που απόκεινται χειρόγραφες στη Μαρκιανή Βιβλιοθήκη και στη βιβλιοθήκη του Μουσείου Κορέρ της Βενετίας (η εύρεση των χειρογράφων του Βελούδου στο Μουσείο Κορέρ εμπεριέχει όλα τα στοιχεία μιας αστυνομικής περιπέτειας) αλλά και κυρίως επιχειρεί με μεγάλη επιτυχία να εντάξει τις μεταφραστικές αυτές προσπάθειες στο γενικό ενδιαφέρον που οι δυτικοί και εδώ οι ιταλοί λόγιοι έχουν για τον Φώτιο και το έργο του. Στην προσπάθεια αυτή που συμπυκνώνεται σε ένα βιβλίο πεντακοσίων περίπου σελίδων η εμπλοκή της ελληνικής λογιοσύνης είναι έντονη, τα ονόματα του Παναγιώτη Χιώτη, του Ανδρέα Μουστοξύδη, του Σοφοκλή Οικονόμου κ.ά. έρχονται να συμπλεύσουν με εκείνα των Apostolo Zeno, Scipione Maffei, Emilio de Typaldo, Edgar Martini κ.ά. δημιουργώντας ένα καλό περιβάλλον μέσα στο οποίο εντάσσονται οργανικά και οι μεταφραστικές προσπάθειες του Κατήφορου και Βελούδου για τη *Μυριόβιβλο*. Στη συνάφεια αυτή αξίζει να γίνει ειδική μνεία για την αντιμετώπιση εκ μέρους της Margherita Losacco, της δράσης του Αντώνιου Κατήφορου (περ. 1685-1763), δεδομένου ότι, όπως πιστεύω, έχουμε μια νέα βιογραφία του σημαντικού αυτού Επτανήσιου λογίου.

Κλείνοντας την παρουσίαση του βιβλίου στη Βενετία είχα τονίσει ότι ο ερευνητής-μελετητής που ενδιαφέρεται για παρόμοια θέματα θα βρει τρόπο να υπερβεί ακόμα και το εμπόδιο της γλώσσας που πιθανόν δεν κατέχει προκειμένου να έλθει σε επαφή με τη νέα γνώση, τις νέες προσεγγίσεις· ωστόσο η ελληνική μετάφραση του βιβλίου της Margherita Losacco, πιστεύω ότι δεν θα ήταν μια ανώφελη ενέργεια.

Παναγιώτης Μιχαηλάρης

Ιστοριογραφικές διαδρομές : είκοσι χρόνια Ιστορικά (ΕΙΕ, 30 Σεπτεμβρίου 2003)

Την Τρίτη, 30 Σεπτεμβρίου του 2003, ο εκδοτικός οίκος Μέλισσα, οργάνωσε στο αμφιθέατρο "Λεωνίδας Ζέρβας" του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, συνάντηση με θέμα "Ιστοριογραφικές διαδρομές : είκοσι χρόνια *Ιστορικά* ". Ομιλητές ήταν οι διευθυντές του περιοδικού Σπύρος Ασδραχάς, Φίλιππος Ηλιού και Βασίλης Παναγιωτόπουλος καθώς και οι ιστορικοί Νίκος Καραπιδάκης, Βασίλης Κρεμμυδάς και Χρήστος Χατζηιωσήφ.

Όπως και ο τίτλος της συνάντησης δήλωνε, τα είκοσι χρόνια έκδοσης του περιοδικού, επέβαλαν έναν απολογισμό ως προς τον χαρακτήρα και τις συνέπειες που είχε αυτό το αφιερωμένο στην ιστορία περιοδικό. Υπενθυμίζουμε ότι ένας πρώτος απολογισμός είχε ήδη γίνει μερικά χρόνια πριν από το περιοδικό *Σύγχρονα Θέματα*.

Εμπνευσμένο κατά τα χρόνια των προσδοκιών μιας ανανέωσης των δομών και των διανοητικών τάσεων στη χώρα, εμπνευσμένο από τις εξαιρετικές κατακτήσεις της ευρωπαϊκής ιστοριογραφίας τα μεταπολεμικά χρόνια, και ιδίως αυτές μετά τη δεκαετία του 1960, το περιοδικό αυτό ήρθε, έστω με καθυστέρηση να υποδείξει ότι η ιστορία μελετά σύνθετα προβλήματα, υποκείμενα σε κατάλληλες και επεξεργασμένες εννοιολογήσεις. Η ιστορία ανοίχτηκε έτσι χάρη στο ιστοριογραφικό πρόγραμμα του περιοδικού και στα ενδιαφέροντα των διευθυντών του, σε εννοιολογήσεις που έως τότε είχαν μόνον μερικώς υπάρξει στη νεοελληνική διανόηση. Η κοινωνία στον χρόνο, η οικονομία επίσης, οι νοοτροπίες και η ιδεολογία, οι πληθυσμοί. Αλλά όπως κάθε νέα εννοιολόγηση στην ιστορία, συμπαρασύρει και νέες μεθόδους, τη μετατόπιση των αντικειμένων μελέτης, ακολούθησε με *Τα Ιστορικά* και η εισαγωγή της σημασίας της μέτρησης και των αριθμητικών στοιχείων, η έννοια της σειράς αλλά και η μετατόπιση προς λογής-λογής νέες πηγές που έως τότε έμεναν στα αζήτητα των ιστοριογραφικών ενδιαφερόντων. Οι συνέπειες υπήρξαν πλούσιες αφού τα περισσότερα από τα θέματα που διαπραγματεύθηκαν οι συνεργάτες των *Ιστορικών*, αποτελούν και σήμερα του κυριότερους προβληματισμούς της ιστοριογραφίας και απαράκαμπτα κατά κάποιο τρόπο πεδία. Συνετέλεσαν όμως κυρίως ώστε η ιστορία να αναχθεί σε επιστημονικό κλάδο που ξεπερνά τον εμπειρισμό και την τυχαία ή έστω συστηματική παρατήρηση, κατασκευάζοντας εννοιολογικά το αντικείμενο της παρατήρησής της και επαληθεύοντας στη συνέχεια εργαστηριακά τις έννοιες που χρησιμοποίησε αρχικά. Μια επιστημολογική δηλαδή ανανέωση που αξίζει να διασωθεί και να μελετηθεί ως προς την προσφορά της. Πολύ περισσότερο που τα τελευταία χρόνια και εξαιτίας της προβληματικής ιστορία/αφήγηση, μπορεί να παραβλέπονται σχετικώς οι επιστημολογικές προϋποθέσεις της ιστοριογραφίας και να κρίνεται αυτή μόνο υπό το πρίσμα των αφηγηματικών διατυπώσεών της.

Ν. Καραπιδάκης

Ο Εορτασμός της τριακονταετίας της *Εταιρείας Μελέτης Νέου Ελληνισμού* και του περιοδικού *Μνήμων* (17 Οκτωβρίου 2003)

Με καθυστέρηση γιορτάστηκαν στις 17 Οκτωβρίου 2003 τα τριάντα χρόνια της *ΕΜΝΕ* και του περιοδικού *Μνήμων* αφού το έτος ίδρυσής τους είναι το 1971. Η καθυστέρηση οφείλεται στην πρόθεση των οργανωτών να συμπέσει ο εορταμός με την ολοκλήρωση της έκδοσης των τόμων 23 (2001) και 24 (2002) του περιοδικού, οι οποίοι ονομάστηκαν *εόρτιοι τριακονταετίας*. Στους τόμους δημοσιεύονται συνεργασίες παλαιών και νέων μελών της *ΕΜΝΕ*, με ποικιλία θεμάτων και πολλαπλότητα προσεγγίσεων.

Για τον εορτασμό συγκεντρώθηκαν στα γραφεία της *ΕΜΝΕ* μέλη και φίλοι της που παρακολούθησαν τις ομιλίες τεσσάρων μελών της (Χρήστος Λούκος, Βαγγέλης Καραμανωλάκης, Κατερίνα Παπακωνσταντίνου και Κώστας Ράπτης). Την εκδήλωση προλόγισε και συντόνισε ο Πρόεδρος της *ΕΜΝΕ* Τάσος Σακελλαρόπουλος. Οι αναδρομές στην τριαντάχρονη πορεία της *ΕΜΝΕ* πλουτίστηκαν με αποτιμήσεις του έργου της αλλά και καταθέσεις μαρτυριών των ομιλητών, που προκάλεσαν συζητήσεις στα περιθώρια της εκδήλωσης αλλά και ύστερα από αυτή.

Στις 12 Οκτωβρίου 2003 δημοσιεύθηκε στα *Ενθέματα* της εφημ. *Αυγή* συνέντευξη μελών της *ΕΜΝΕ* (Τριαντάφυλλος Σκλαβενίτης, Χριστίνα Κουλούρη, Βαγγέλης Καραμανωλάκης) στον Στρατή Μπουρνάζο, με κύρια χαρακτηριστικά την αναδρομή και τη μαρτυρία, που ανάδειξαν τη συλλογικότητα ως το κύριο χαρακτηριστικό της τριαντάχρονης πορείας της *ΕΜΝΕ* στο πλαίσιο της οποίας αναζητήθηκαν τρόποι καλλιέργειας της ιστορικής παιδείας και έρευνας. Τα κείμενα των ομιλιών του εορτασμού καθώς και η συνέντευξη δημοσιεύονται στον τόμο 25 (2003) του περιοδικού *Μνήμων*.

Αντίθετα με ότι έγινε κατά τον εορτασμό της εικοσαετίας της *ΕΜΝΕ* το 1992, με την έκδοση του μικρού βιβλίου *Εικοσαετία 1971-1991*, στον εορτασμό της τριακονταετίας οι δυνάμεις συγκεντρώθηκαν στην οργάνωση του διαδικτυακού τόπου της *ΕΜΝΕ*, που θα είναι έτοιμος τους πρώτους μήνες του 2004. Εκεί ο επισκέπτης θα έχει στη διάθεσή του τον κατάλογο των ενεργών μελών της Εταιρείας, την καταγραφή των συναντήσεων-συζητήσεων στα 30 χρόνια που πέρασαν, τα περιεχόμενα των 24 τόμων του περιοδικού *Μνήμων*, τον κατάλογο των 40 εκδόσεων της *ΕΜΝΕ* με τα περιεχόμενά τους αναλυτικά, ίσως τον κατάλογο της βιβλιοθήκης, τη βιβλιογραφία της Ιστορίας του Νέου Ελληνισμού (1973-1982) καθώς και τα νέα της *ΕΜΝΕ* (πρόγραμμα συναντήσεων-συζητήσεων, παρουσίαση των νέων εκδόσεων, περιεχόμενα του υπό έκδοση τόμου, στοιχεία για άλλες εκδόσεις και δραστηριότητες, ανακοινώσεις).

Τριαντάφυλλος Ε. Σκλαβενίτης